

## Vattenavbrott inom vården

### –vårdhygieniska råd vid avbrott och kvalitetsfel

Dessa råd från Smittskydd Vårdhygien är tänkta som ett stöd i verksamheternas kontinuitetsplanering. De besvarar inte alla tänkbara frågor och scenarion och måste kompletteras med övrig information och stöd från beredskapsorganisationen. När olika alternativ listas utan siffror framför så finns ingen inbördes rangordning.

Beroende på situation kan det vara klokt att samla upp smutsvatten efter handtvätt, dusch, disk eller bad i plastink för att använda för spolning av toalett eller spoldesinfektor.

Frågor kring råden ställs till [smittskydd.vardhygien@rjl.se](mailto:smittskydd.vardhygien@rjl.se)

### Förklaring av vissa begrepp

Gråvatten	Avloppsvatten som samlats upp vid handtvätt, dusch, bad eller disk.
Nödsvatten	Vatten av dricksvattenkvalitet som levereras i tank, dunk eller påse.
Koksalt	Natriumklorid 5 mg/ml i flaska eller infusionspåse.
Flaskvatten	Dricksvatten på flaska (kolsyrat eller stilla).
Kokt vatten	Vatten från kran som kokats i kastrull eller vattenkokare tills det bubblar kraftigt. Håll upp i väl rengjord behållare och låt det svalna. Används inom 24 tim.
STE	Sterilteknisk enhet.
RO	Omvänd osmos (reverse osmosis) –reningsteknik som tar bort föroreningar, salter och mineraler. Ej drickbart vatten.

### Direkt patientvård

Situation som påverkas	Åtgärd vid avbrott	Åtgärd vid kvalitetsfel	
		Kemikalier	Mikroorganismer
<b>Bad neonatala barn</b>	Sterilt vatten	Sterilt vatten	Sterilt vatten
<b>Preoperativ dusch</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>Campingdusch med nödvatten, sterilt vatten eller RO-vatten.</li> <li>Om dusch ej är möjligt, använd våtservetter för kroppsvätt. "Eftertorka" med sterilt vatten eller koksalt för att avlägsna mjukgörare.</li> <li>Om 1 eller 2 ej kan utföras, tillämpa rutiner som vid akut op där man inte hinner preop-duscha pat.</li> </ol> <p>Oavsett vilket alternativ som används, rekommenderas att utöka hudområdet för preoperativ huddesinfektion.</p>	Så länge osäkerhet råder om vilken kemikalie och om den är farlig, tillämpa åtgärder som vid avbrott.	Åtgärder som vid avbrott, alternativt campingdusch med kokt, avsvolat vatten.

<b>Preoperativ handtvätt</b>	Händer tvättas med tvål och sterilt vatten, koksalt eller nödvatten.  Alternativ: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rengörande våtservetter</li> <li>• Egentillverkade våtservetter med liten tillsats av tvål.</li> </ul> Följs vid behov av sköljning i sterilt vatten, koksalt eller nödvatten, eventuellt egentillverkade våtservetter utan kem för sköljning.	Som vid avbrott.	Som vid avbrott, alternativt tvätta med kokt, avsvalnat vatten.
<b>Munvård</b>	Sterilt vatten, koksalt, flaskvatten, nödvatten	Som vid avbrott.	Sterilt vatten, koksalt, flaskvatten, nödvatten, kokt avsvalnat vatten
<b>Trachrengöring</b>	Sterilt vatten, koksalt, flaskvatten, nödvatten	Som vid avbrott.	Sterilt vatten, koksalt, flaskvatten, nödvatten, kokt avsvalnat vatten
<b>Tvätta sår</b>	Koksalt, nödvatten	Som vid avbrott.	Koksalt, nödvatten, kokt avsvalnat vatten

### Indirekt patientvård

Situation som påverkas	Åtgärd vid avbrott	Åtgärd vid kvalitetsfel	
		Kemikalier	Mikroorganismer
<b>Autoklivering av gods på sjukhus</b>	Skicka instrument till STE på annat sjukhus.  Dra ner på operationer på drabbat sjukhus.  Engångsinstrument ersätter flergångs.  Sterilisera mer utrustning i Sterrad än vid normal drift.  Manuell kallsterilisering enligt särskild rutin i absoluta nödfall.	Som vid avbrott.	Kan köras tack vare att RO-enhet tar hand om mikrobiologiskt kontaminerat vatten.
<b>Autoklivering av gods i tandvård</b>	Skicka instrument till annan tandvårdsklinik alternativt STE på sjukhus.  Kör egen autoklav på nödvatten via inbyggda tankar.	Som vid avbrott.	Som vid avbrott.
<b>Diskdesinfektor</b>	För att undvika att smuts torkar in: Rengör gods manuellt i sterilt vatten, ytdesinfektion eller annan lämplig vätska som finns att tillgå. Diskning i diskdesinfektor måste göras i senare skede.  Blötläggning av instrument en längre tid riskerar att leda till rostskador.	Som vid avbrott.	Miele: Vanligt diskprogram följt av "93/10" för de instrument som tål det.  Getinge: Diskprocess avlägsnar merpart av mikroorganismer mekaniskt. Slutsköljfas

	<p>Använd engångsinstrument.</p> <p>Skicka för diskning på andra ställen.</p> <p>Manuell rengöring och desinfektion enligt Vårdhandbokens rutin: <a href="https://www.vardhandboken.se/var-dhygien-infektioner-och-smittspridning/desinfektion-och-sterilisering/desinfektion/desinfektion-av-foremal/">https://www.vardhandboken.se/var-dhygien-infektioner-och-smittspridning/desinfektion-och-sterilisering/desinfektion/desinfektion-av-foremal/</a></p> <p>Vid nedsänkning i desinfektionslösning kan Anioxyde 1000 användas.</p>		<p>med varmvatten samt ånga avdödar.</p>
<b>Endoskopidisk-desinfektor</b>	<p>Se ovan</p>	<p>Se ovan</p>	<p>Tills vidare som vid avbrott.</p> <p>Alternativ som kan bli aktuellt: Förse 1 maskin/ sjh med filter på invatten och/ eller UV-ljus?</p>
<b>Spoldesinfektor</b>	<p>Gråvatten hålls ut i toalettstol (kan sparas och användas för spolning av toalettstol).</p> <p>Använd engångsbäcken istället för flergångs.</p> <p>Kissflaskor får vara patientbundna och diskas inte.</p> <p>Töm engångsbäcken och kissflaska i:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Toalettstol som spolas igenom med gråvatten, nödvatten i hink eller regn-/sjövatten om det finns.</li> <li>2. Behållare/påse med absorbent.</li> </ol>	<p>Kan köras med kem-kontaminerat vatten om inte Fastighetstekniska enheten avråder.</p>	<p>Kan köras med kontaminerat vatten.</p> <p>Godset (torrt) ska torkas av med ytdesinfektion efteråt*.</p> <p>*(I sista fasen spolas kallvatten längs med sidorna för att kondensera vattenånga i kammaren. Detta kan leda till kontamination.)</p>
<b>TEE-probe-desinfektor (t.ex. Optima C10)</b>	<p>Manuell diskning (sterilt vatten, RO-vatten, nödvatten) och desinfektion med ett high level desinfektionsmedel (Anioxyde 1000).</p>	<p>Som vid avbrott.</p>	<p>Som vid avbrott.</p>
<b>Ultraljudsbad</b>	<p>Sterilt vatten eller RO-vatten kan användas.</p>	<p>Som vid avbrott.</p>	<p>Synligt rent vatten ok att använda trots kontamination.</p> <p>Godset ska köras i diskdesinfektor efter ultraljudsbad.</p>

<b>Renvatten-anläggning</b>	Enheter med RO-anläggning måste se över sitt behov och tänkbara alternativa lösningar.		RO-enheter på dialys, lab och STE kan rena vatten kontaminerat med t.ex. e. coli eller cryptosporidier.
<b>Unitvatten</b>	Kliniker som har möjlighet använder nödvatten/ reservvatten som kopplas till behandlingsenhetens interna vattensystem. FTV upprättar egen rutin.	Som vid avbrott	Som vid avbrott
<b>Personlig hygien</b>			
Situation som påverkas	Åtgärd vid avbrott	Åtgärd vid kvalitetsfel	
		Kemikalier	Mikroorganismer
<b>Dusch</b>	Campingdusch eller våtservett som vid preop dusch. Hårtvättmössa vid behov.	Beroende på kemikalie. Om ej säkert att duscha, gör som vid avbrott.	Som vid avbrott, alternativt campingdusch med kokt, avsvalnat vatten.
<b>Tvätta händerna</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Tvätta med tvål och nödvatten eller sterilt vatten eller koksalt.</li> <li>2. Färdiga våtservetter.</li> <li>3. Egentillverkade våtservetter med liten tillsats av tvål. Vid behov eftersköljning i sterilt vatten (ev egentillverkade våtservetter utan kem för sköljning).</li> </ol> Alltid handdesinfektion efter.  Metoder: Campingdusch, hälla nödvatten/ sterilt vatten/ koksalt från dunk/påse.	Så länge osäkerhet råder om vilken kemikalie och om den är farlig, tillämpa åtgärder som vid avbrott.	Beroende på kontamination.  Går eventuellt att tvätta händer, annars som vid avbrott med tillägg av kokt, avsvalnat vatten som alternativ.  Alltid handdesinfektion efteråt.
<b>Spola toalett</b>	Grävatten i hink (om det finns).  Någon form av latrinhantering (uppsamling av avföring i påsar) kan bli aktuell men ingen plan för detta är klar.	Okej att spola i de flesta fall.	Okej att spola i de flesta fall.

<b>Lokalvård</b>			
Situation som påverkas	Åtgärd vid avbrott	Åtgärd vid kvalitetsfel	
		Kemikalier	Mikroorganismer
<b>Städa</b> - tagställen - toalett på vårdavdelning - golv (torr metod)	Prioritering: slutenvård framför öppenvård. Entréhall och kontorsutrymmen städas ej.  Flergångsdukar i inledningskedet, därefter engångsdukar.  Mikrofiber/duk med ytdesinfektion.	Som vid avbrott	Som vid avbrott
<b>Tvättmaskin för moppgarn och städdukar</b>	Tvätta på annan ort/ externt tvätteri.  Engångsmaterial	Kan köras med kem-kontaminerat vatten om ej FTE avråder.	Som vid avbrott
<b>Livsmedel</b>			
<b>Dricksvatten</b>	Flaskvatten/ nödvatten på dunk/påse	Flaskvatten/ nödvatten på dunk/påse	Flaskvatten/ nödvatten på dunk/påse.  Kokt vatten.
<b>Diskning</b>	Engångsmaterial. Verksamheterna ska ha lager för 48h.	Som vid avbrott.	Kokt vatten för handdisk.